

# Spis treści

## Wstęp

|                                                                              |   |
|------------------------------------------------------------------------------|---|
| Cel i zakres pracy, ocena dotychczasowej literatury<br>tematu i źródła ..... | 5 |
|------------------------------------------------------------------------------|---|

## Rozdział I

|                                                                                      |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Śląsk Opolski w latach II wojny światowej .....                                      | 27 |
| Rola rejencji opolskiej jako bazy wypadowej Niemiec<br>przeciwko Polsce 1939 r. .... | 27 |
| Miejsce Śląska Opolskiego w wojennej maszynie<br>III Rzeszy .....                    | 35 |
| System hitlerowskich obozów i ośrodków przymusowego<br>odosobnienia .....            | 39 |
| Polski ruch oporu i jego formy .....                                                 | 50 |
| Ataki bombowe 15 Armii Powietrznej USA na zakłady<br>paliw syntetycznych .....       | 59 |

## Rozdział II

|                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Preliminaria przyszłych operacji .....                                              | 66  |
| Sytuacja wojskowo-polityczna na froncie wschodnim na<br>przełomie 1944/1945 r. .... | 66  |
| Przygotowanie obronne hitlerowców na Opolszczyźnie..                                | 70  |
| 1. Organizacja Volkssturmu i jednostek "Gneisenau"                                  |     |
| 2. Budowa fortyfikacji i rejonów umocnionych wo-<br>ków miast-twierdz               |     |
| 3. Przygotowania władz hitlerowskich do ewakuacji<br>Opolszczyzny                   |     |
| Radziecki plan działań zaczepnych na głównym kierun-<br>ku strategicznym .....      | 107 |
| Plan natarcia 1 Frontu Ukraińskiego w operacji wiś-<br>łańsko-odrzańskiej .....     | 109 |

## Rozdział III

|                                                                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Wyzwolenie przedodrzańskiej części Śląska Opolskiego                                                                         | 120 |
| Działania bojowe wojsk 1 Frontu Ukraińskiego w<br>pierwszym etapie operacji wiśłańsko-odrzańskiej<br>(12-18 I 1945 r.) ..... | 120 |
| 1. Przełamanie obrony niemieckiej na wprost przy-<br>czółka sandomierskiego                                                  |     |

2. Rozgromienie operacyjnych odwodów nieprzyjaciela na kierunku częstochowskim oraz wyzwolenie Kielc i Częstochowy

Początek walk o Śląsk Opolski ..... 129

1. Przełamanie nadgranicznych rubieży obronnych
2. Ewakuacja ludności cywilnej, więźniów różnych typów obozów hitlerowskich, cudzoziemskich robotników przymusowych i jeńców wojennych. Zdobywanie Byczyny, Gorzowa Śląskiego i Namysłowa
3. Opanowanie Kluczborka, Wołczyna i Olesna
4. Wyjście głównego zgrupowania Frontu nad Odrę. Wyzwolenie Zawadzkiego, Strzelec Opolskich, Ujazdu, Leśnicy i Ozimka

Walki o przedodrzańską część Opola ..... 163

1. Liczebność garnizonu twierdzy
2. Ewakuacja miejscowej ludności cywilnej, jeńców wojennych i więźniów
3. Przebieg działań bojowych w północnej części miasta
4. Natarcie z kierunku południowego
5. Wynik zmagania

Walki o Odrę ..... 182

1. Przełamanie linii Odry przez 5 Armię Gwardii na północ od Opola

Uchwycenie przyczółka w rejonie Żelaznej

Walki o przyczółek pod Sławicami

Sforsowanie Odry na odcinku Dobrzeń Wielki-Brzeg

Zmagania o przyczółek w rejonie Lipiek

Wynik walk

2. Bitwa o rozszerzenie przyczółka między Opolem a Brzegiem

Wyzwolenie Skorogoszczy, Lewina Brzeskiego, Grodkowa i Brzegu

Lokalne walki 55 Korpusu Piechoty 21 Armii

3. Bitwa o Odrę na południe od Opola

Manewr górnośląski 3 Armii Pancernej Gwardii

Sforsowanie Odry przez wojska 117 Korpusu Piechoty 21 Armii na odcinku Opole, Krapkowice

Działania bojowe 1 Samodzielnego Korpusu Kawalerii Gwardii, 59 i 60 Armii w pasie Krapkowice, Racibórz

lutowe walki 59 i 60 Armii o utrzymanie i rozszerzenie przyczółków

Wojskowo-polityczne wyniki operacji wiślańsko-odrzańskiej 1 Frontu Ukraińskiego

## Rozdział IV

|                                                                                                                                                                                      |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Przygotowanie, przebieg i wyniki operacji opolskiej (15-31 III 1945 r.) .....                                                                                                        | 244 |
| Operacyjne położenie wojsk 1 Frontu Ukraińskiego, plan operacji opolskiej oraz charakterystyka obrony niemieckiej. Przeciwdzierzenie niemieckie w rejonie na południe od Koźla ..... | 244 |
| Pierwszy etap operacji (15-20)marca) .....                                                                                                                                           | 261 |
| 1. Wyzwolenie Prudnika, Ścinawy Małej, Łambinowic, Korfantowa, Niemodlina, Białej i Koźla                                                                                            |     |
| 2. Likwidacja opolskiego zgrupowania nieprzyjaciela (19-20 marca). Zdobyte Racławic Śląskich, Głogówka, Krapkowic i lewobrzeżnej części Opola                                        |     |
| Drugi etap operacji opolskiej (22-31 marca) .....                                                                                                                                    | 294 |
| 1. Opanowanie Strzelina, Nysy, Głubczyc, Rybnika, Raciborza i Nowej Cerekwi. Wyjście armii lewego skrzydła Frontu na Podgórze Sudeckie                                               |     |
| Wyniki operacji opolskiej i krótkie wnioski .....                                                                                                                                    | 314 |

## Rozdział V

|                                                                                                                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Końcowy etap walk na Śląsku Opolskim (kwiecień-maj 1945 r.) .....                                                                     | 317 |
| 1. Działania wojsk prawego skrzydła 4 Frontu Ukraińskiego na Opolszczyźnie (2-20 IV 1945 r.) w toku operacji ostrawskiej .....        | 317 |
| 2. Udział 59 Armii 1 Frontu Ukraińskiego w wyzwoleniu ostatnich skrawków Opolszczyzny (7-9 V 1945 r.) podczas operacji praskiej ..... | 330 |

## Rozdział VI

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| Przejęcie Śląska Opolskiego przez władze polskie ..... | 336 |
| Zakończenie .....                                      | 359 |
| Przypisy do wstępu .....                               | 368 |
| Przypisy do rozdziału I .....                          | 398 |
| Przypisy do rozdziału II .....                         | 409 |
| Przypisy do rozdziału III .....                        | 425 |
| Przypisy do rozdziału IV .....                         | 496 |
| Przypisy do rozdziału V .....                          | 514 |
| Przypisy do rozdziału VI .....                         | 519 |

|                                                                                                                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Skład organizacyjny oraz obsada personalna ważniejszych stanowisk dowódczych i sztabowych wojsk radzieckich uczestniczących w walkach o Śląsk Opolski od stycznia do maja 1945 r. .... | 523 |
| Wojaka niemieckie walczące na Śląsku Opolskim .....                                                                                                                                    | 537 |
| Bibliografia .....                                                                                                                                                                     | 548 |